

Meddig tart az autonómia?

A célegyenesbe érkezett a felsőoktatási integrációról előkészítése. A kabinetnek február 28-ig kell az országgyűlés elé terjesztenie erről szóló javaslatát. Az idő nemcsak a kormányzatot, hanem az intézményeket is sűrgéti, hogy mielőbb egyezzenek meg az összevonas kérdéseiben. Eközben az oktatási miniszter az egyetemek és főiskolák integrációjának kikényszerítését sem tartja elképzelhetetlennek, ha arra szükség lesz.

Ennek kapcsán kérdeztük meg a három szegedi felsőoktatási intézmény vezetőjétől, hogy Szegeden miért ment zökkenőmentesen az integráció egy-két másik várossal ellentétben. Arra is kíváncsiak voltunk, mi a véleményük az oktatási miniszter kijelentéséről, amely szerint ahol kell, kikényszerítik az integrációt. Feltettük a kérdést, szerintük mennyire érvényesül ma az egyetemek, főiskolák autonómiája.

Mészáros Rezső, a JATE rektora: – A szegedi integrációs folyamat közel tíz éve tart. Ezalatt az együttműködés számos új eleme alakult ki közös – és sikeres – pályázatok, új oktatási programok, új szakok kidolgozása révén. Az intézmények felelős testületei és vezetői megbizonyosodtak arról, hogy sokkal előbbre jutunk, ha egymás kezét, és nem egymás torkát keressük. Döntéseink ezért konszenzuson alapulnak.

Amikor miniszter úr a törvényi lehetőségre hivatkozik, igaza van. Egyetemet az országgyűlés alapít vagy szüntet meg, hiszen az állam a fenntartó. Nem ez sérti az autonómiát, hanem inkább az átalakítás előkészítésének olyan lépései, amelyek kikerülnek az egyetemet, nem tartják fontosnak előzetesen kikérni az egyetemi tanácsok véleményét, vagy éppen nem élnek az intézmények által felkínált együttműködési szándékkal. Ilyen szerencsére ritkán esik meg, de ha igen, az nagy berzenkedést vált ki. A felsőoktatás átalakításának mostani szakaszában a folyamat irányítóinak erre érzékenyen figyelni kellene. Egyébiránt – nézetem szerint – tévedés azt hinni, vagy azt remélni, hogy az egyetem teljes autonómiával rendelkezik. Az önrendelkezés korlátozott: a költségvetési függés erős, alig tűri az autonómiát, amely azonban nagyon sok más kérdésben meglehetősen széles.

Az autonómia nem azt jelenti, hogy egy felsőoktatási intézmény azt tesz, amit akar. Létezik kutatási, oktatási és gazdasági autonómia. A kutatási autonómia biztosan érvényesül. Az oktatási autonómia nem azt jelenti, hogy azt tanítok, amit akarok, hiszen az akkreditáció során meghatározzák a képzési irányokat. A szakkal szemben támasztott követelményeken belül viszont olyan súlypontozást készít az oktató, amelyet jónak lát. A gazdasági autonómia szerintem akkor érvényesül, ha a központi forrásokat az intézmény úgy használja, ahogy akarja. Az államilag finanszírozott intézmények esetében viszont az állam, mint tulajdonos jogot formálhat arra, hogy meghatározza, mit mire költsenek. Az államtól nem lehet elvitatni azt a jogot sem, hogy erővel megszüntethet, létrehozhat intézményeket. Az azonban mindegyképpen elvárható, hogy ezt kellő körültekintéssel tegye.

mértéke egyenes arányban van az egyetem társadalmi elfogadottságának mértékével.

Dobozy Attila, a SZOTE rektora: – Szeged kis város. A felsőoktatási intézmények munkatársai és vezetői olyan szoros személyi kapcsolatban vannak egymással, hogy kevés az előítélet az egyesüléssel szemben. Évek óta érvényben van a JATE és a SZOTE között az a megállapodás, hogy ha a diákjaink egymáshoz át akarnak hallgatni, akkor az országos rendelkezésekkel szemben nem kérünk tőlük ezért tandíjat.

A tanszabadság elve szinte zavartalanul érvényesül. A kinevezési jogköriünkben, a rendelkezésünkre bocsátott pénzügyi keretekkel való gazdálkodásban meglehetősen szabad kezünk van. Közvetlen állami korlátozást nem érzékelünk, ugyanakkor az állam gazdálkodási és pénzügyi erőfölényével az egyetemek életébe beleszól. Például a feladatarányos fejkvóta szerinti finanszírozás mellett egyre nagyobb szerepet kapnak a pályázat útján elnyerhető pénzek, és az, hogy mire írnak ki pályázatot, beleszólást jelent az egyetemek fejlődésébe.

Galambos Gábor, a JGYTF főigazgatója: – A szegedi intézmények képzési formái teljesen különböznek, így nem konkurencsei egymásnak. Mivel olyan vezetők voltak korábban, és vannak ma, akik nem arra törekedtek, hogy saját státuszuk legyen, ezért a személyi kérdések nem okoztak problémát az integráció során. Az nem lehet kétséges, hogy egy nagyobb szervezet nagyobb áthallgatást, bővebb mozgásteret biztosít a hallgatóknak, és ezt Szegeden mindenki látja. Ehhez azt is hozzáteszem, hogy vidéken egy felsőoktatási intézménynek akkor van a legnagyobb esélye központi vagy világbanki támogatásra, ha integrálódik. A kívülről álló számára az lehet meglepetés, hogy a tanárképző főiskola miért vonul be önként az integrációba. A kérdés eldöntésében sokat segített az a megállapítás, hogy a jövőben külön általános és külön középiskolai tanárképzés folyik majd. Volt ugyanis olyan időszak, amikor egységes egyetemi tanárképzésről beszéltek.

Az autonómia nem azt jelenti, hogy egy felsőoktatási intézmény azt tesz, amit akar. Létezik kutatási, oktatási és gazdasági autonómia. A kutatási autonómia biztosan érvényesül. Az oktatási autonómia nem azt jelenti, hogy azt tanítok, amit akarok, hiszen az akkreditáció során meghatározzák a képzési irányokat. A szakkal szemben támasztott követelményeken belül viszont olyan súlypontozást készít az oktató, amelyet jónak lát. A gazdasági autonómia szerintem akkor érvényesül, ha a központi forrásokat az intézmény úgy használja, ahogy akarja. Az államilag finanszírozott intézmények esetében viszont az állam, mint tulajdonos jogot formálhat arra, hogy meghatározza, mit mire költsenek. Az államtól nem lehet elvitatni azt a jogot sem, hogy erővel megszüntethet, létrehozhat intézményeket. Az azonban mindegyképpen elvárható, hogy ezt kellő körültekintéssel tegye.

H. Sz.

UNIVERSITAS

● Energiatakarékosság a felsőoktatásban

Kell egy kis áramszünet?

Nem csak a folyosón, az előadóteremben is „harapós” a hideg. (Fotó: Karnok Csaba)

Ha tél, akkor szén-szünet. Ezt már néhány éve megszokhatták a felsőoktatási intézmények diákjai és oktatói. Ezen a télen azonban Szegeden csak a József Attila Tudományegyetemen tartanak szén-szünetet. Ez idő alatt – néhány kivételével – az összes épület bezárják, és a fűtést alacsony hőfokra állítják. Arra számítanak, hogy így – a tavalyihoz hasonlóan – jelentős költségeket takaríthatnak meg.

Megéri vagy sem bezárni az egyetemet és főiskolákat karácsony és újév között azért, hogy az intézmény ezzel költségeket takarítson meg? Ez a kérdés évről évre felmerül az illetékesek osztanak-soroznak, aztán vannak olyan főiskolák, amelyek a bezárás mellett döntenek, míg mások szerint nem feltétlenül éri meg, vagy sajtó-játos helyzetük eleve nem

tehetik meg. Ez utóbbiak közé tartozik a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem, ahol a betegellátás folyamatos biztosítása miatt nem lehet szén-szünetet elrendelni. Azoknak az épületeknek a száma, amelyek csak oktatási célt szolgálnak, olyan kevés, hogy karácsony és újév között nem éri meg bezárni azokat – tájékoztatta lapunkat Lednitzky András, a SZOTE rektori hivatalának vezetője. A jelenleg József Attila Tudományegyetemhez tartozó zeneművészeti konzervatóriumban nem szoktak szén-szünetet tartani, mert – amint azt Weninger Richárd főigazgató elmondta – olyan szakmát űznek, amely folyamatos munkát igényel, és a diákoknak készülniük kell a januári vizsgákra. A másik indok az, hogy a hangszerekre fűteni kell, egyébként tönkremennének. Szén-szünet tehát nem lesz, bár a két ünnep között – akárcsak hét végén – bezárják az épületet, és valamivel alacsonyabb hőmérsékletre állítják a fűtést.

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán a tavalyi gyakorlattal ellentétben ezen a télen nem lesz szén-szünet. Marsiné Böök Ildikó gazdasági igazgató ezt azzal indokolta, hogy sok hallgató szeretne vizsgázni az ünnepek között. Ha most egy héti szünet lenne, akkor ennyivel meg kellene hosszabbítani a vizsgaidőszakot, ám ez nem szerencsés, mert rögtön utána kezdődik az újabb szorgalmi időszak – mondta a gazdasági igazgató. A József Attila Tudományegyetem épületei közül a Dugonics téri könyvtári épületet, az Irinyi, a Rákóczi téri, a Zoltán utcai Móra épületet, valamint a kollégiumokat fűtik december 24. és január 3. között. A többi épület sem hűl ki teljesen, azokban viszont csupán tízenégy fok lesz a hőmérséklet – tudtuk meg Homoki Nagy Mária oktatási rektorhelyettestől.

Azt is elmondta: a tavalyi szén-szünettel a gáz- és villanyszámlában költségeket takarítottak meg, és ezért döntöttek úgy, hogy idén is kihasználják ezt a lehetőséget. Arra a kérdésre, mennyit takarít meg ezáltal az egyetem, a rektorhelyettes konkrét összeget nem tudott mondani. Bár az élelmiszeripari főiskolai kar a JATE része, ám amikor a szén-szünetről határoztak, az intézmény még nem tartozott az egyetemhez. Így a SZÉF-en külön döntöttek arról, hogy december 21. és január 3. között bezárják az épületeket, és csak a kollégiumokban, valamint a Mars tér 7. szám alatti épület néhány – vizsgáztatásra kijelölt – termében lesz fűtés. A főigazgatói hivatal vezetője, **Fara-gó József** szerint a megtakarítás összegét igen nehéz megbecsülni, számítások szerint ez 300-400 ezer forint között mozog, a villany és telefondíjakkal együtt.

Hegedűs Szabolcs

● Díjkiosztás a tudományegyetemen

Versmondók és sportolók

Kiosztották a József Attila Tudományegyetem kulturális kuratóriumának pályadíjait, valamint a „Jó tanuló, jó sportoló” kitüntetések múlt hétén az egyetem aulájában. Idén huszonnyolc diák vagy előadói csoport ért el helyezést, illetve részesült jutalomban.

Gálaműsor keretében adták át a jutalmakat azoknak a hallgatóknak, akik eredményt értek el a József Attila Tudományegyetem kulturális kuratóriumának 1998/99-es tanévre kiírt alkotói és előadói pályázatán. Köszöntőjében a JATE hallgatói ügyekért felelős rektorhelyettese, **Almásy Tibor** elmondta: idén is sok színvonalas pályázat érke-

zett, és ezek azt bizonyítják, hogy hihetetlen szellemi értékek rejlenek hallgatóink legkiválóbbjaiban. A kulturális kuratórium négyféle pályázatot írt ki. A zenei versenyen belül a npzenei kategóriában első helyezést ért el **Polgár Lilla** (I. évf. néprajz), második lett **Nagy Gábor** (I. évf. néprajz). A vokális kategória győztese a **White Coffe** énekegyüttes, második helyen **Megyesi Zoltán** (V. évf. matematika) végzett, továbbá jutalmat kapott **Cser Krisztián** (II. évf. fizikus) és **Polgár Etelka** (III. évf. amerikanisztika). Hangszeres kategóriában **Stachó László** (III. évf. ált. nyelvészet) lett az első zongorán, a második helyezést a **Juvenes Literaturum** trió nyerte el. Jutalomban része-

sült **Eller Éva** (II. évf. angol-német, zongora), **Haskó Imre** (III. évf. jogász, gitár), **Szomora Zsolt** (I. évf. jogász, zongora) és **Szabó Gyula** (II. évf. fizikus, zongora). A szerelmi vagy politikai giccsóda pályázat győztese **Fazekas Sándor** (V. évf. magyar-régi magyar irodalom), jutalmat vehetett át **Bordás Sándor** (IV. évf. magyar) és **Spiegel Máté** (I. évf. fizikus). A gyilkolmentes detektívnovella pályázaton első helyezést ért el **Greco Krisztián** (II. évf. magyar), jutalmat kapott **Gyurkovics Zoltán** (III. évf. társadalombiztosítás) és **Mezey Dániel** (IV. évf. magyar). A szavalóversenyben **Bende Gábor** (I. évf. kommunikáció) végzett az élen, második helyre került **Csonka Péter**

(III. évf. jogász), harmadik lett **Menyhárt József** (V. évf. magyar-történelem), míg **Mucsi Helga** (V. évf. történelem) különdíjban részesült. Kiosztották a „Jó tanuló, jó sportoló” kitüntetések is. A nőknél első helyen **Tóka Mónika** (IV. évf. földrajz-történelem) tájfutó végzett, második lett a vívó **Czeglédy Edina** (III. évf. jogász), a harmadik helyet pedig **Nagy Gabriella** (III. évf. közgazdász) futó szerezte meg. A férfiakkal **Hollós Gábor** (IV. évf. közgazdász) biliárdversenyző került az élre, második helyen végzett **Maróti Attila** (V. évf. matematika) futó, harmadik helyezést szerzett **Tóth Iván** (III. évf. történelem) vízilabdázó.

Matematikus konferencia

● Munkatársunktól
A Szegedi Akadémiai Bizottság ad otthont a matematikus doktorandusz hallgatók háromnapos konferenciájának, amelyet első alkalommal rendeznek meg. A találkozóra az ország különböző részeiből mintegy ötvenöt diák érkezett.

Három napon keresztül mutatják be tudományos eredményeiket Szegeden a hazai egyetemek matematikai doktori iskoláinak diákjai, akik számára először rendeznek szakmai találkozót. A konferenciát tegnap délután a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában **dr. Hatvani László**, a József Attila Tudományegyetem matematikai doktori iskolájának vezetője, a Bolyai Intézet tanára nyitotta meg. Emlékeztetett arra, hogy a kilencvenes évek elején az egyetemek visszakapták a tudományos minősítés jogát, és a doktori fokozat megszerzésére való felkészítés céljából 1993-tól megalakultak a doktori iskolák. A mostani konferenciát azért szervezték, hogy öt év elteltével megvizsgálják, milyen utat tettek meg eddig, és milyen irányba haladjanak tovább – mondta Hatvani László. Ez kiderül azokból az előadásokból, amelyeket doktorandusz hallgatók tartanak ma és holnap eddig elért eredményeikről. A matematikai doktori képzés tanúságait, problémát pedig kerekasztal-beszélgetésen vitatják meg ma délután fél ötkor. Ezen hallgatók és tanárok egyaránt részt vesznek.

A konferencia utolsó napján zsűri értékeli és rangsorolja azokat a pályamunkákat, amelyeket az előadást tartó hallgatók már korábban benyújtottak. Ezeket a dolgozatokat előzetesen elküldték véleményezésre a különböző egyetemeken oktató professzoroknak, és az értékelésnél az ő álláspontjukat is figyelembe veszik. A legjobb pályamunkák alkotóinak díjakat adnak át.

Integrációs programiroda

● Budapest (MTI)
Az Oktatási Minisztérium (OM) a felsőoktatás átalakítását célzó világbanki program hatékony, szakszerű megvalósítása érdekében és az ehhez felhasználható források ellenőrzésére létrehozta a Felsőoktatási Integrációs Programok Irodáját (FIPI) – jelentette be **Pálkás József**, a tárca államtitkára. A Pénzügyminisztériummal való egyeztetéstől függően az iroda várhatóan már január elején megkezdheti működését a fővárosi Professzorok Házában. A FIPI a Felsőoktatási Fejlesztési Alapot kezelő iroda keretei között működik majd, részjogkörű költségvetési részeként. Az iroda létrehozását indokolta, hogy az idei mintegy másfél milliárd forint értékű világbanki forrással a program lényegében beindult, és az OM is már mintegy 160 millió forinttal hozzájárult a fejlesztésekhez. A FIPI létrehozását az a tény is sürgette, hogy a beruházási programok lebonyolításának, ellenőrzésének és adminisztrációjának rendje jelenleg nem megoldott. Az államtitkár elmondta, hogy a felsőoktatás korszerűsítésének legfontosabb forrása a 150 millió dollár értékű, négyéves ütemezésű világbanki kölcsön, melyet mintegy 100 millió dollárral egészít ki a kormány.